

ЧАСТИНА І

СТЕЖКИ, ЯКИМИ КРАЩЕ НЕ ХОДИТИ

РОЗДІЛ ПЕРШИЙ

«Цікаво, чи рухатиметься час швидше, якщо рахувати хвилини у зворотньому порядку? Двадцять, десять, п'ять..., — вкотре поглядаючи на годинник, стомлено подумав Віктор. — Коли нарешті скінчиться ця часова петля невідомості?»

Вони не поспішали виходити. За більш ніж годину чоловік устиг відсканувати поглядом ледь не кожен клапоть цього віддаленого від цивілізації місця. Будинок, зведений на занехаяній галявині колись величного пралісу, скидався на такий, у якому давно ніхто не жив. Його оточували молоді миршаві сосни, кривобокі ялини, кошлаті кущі дикого бузку, які чергувалися з широчезними пеньками, що zostалися від лісових велетів. З-під сухого листа, яке так неприємно шаруділо під ногами, вибивалися проліски, біліла анемона. За інших обставин цим пейзажем можна було замилуватися...

Вони довго його шукали. Він збудував дім на околиці міста, поблизу захованої у чагарниках твані і залізничної колії, якою вже давно не ходили потяги. Подалі від лінії прилеглих будинків та поглядів допитливих сусідів. Віктор запримітив похилений щербатий паркан. За ним — скинуті до купи підсмалені дошки. Чорну віконницю у лівому крилі затуляв брудний, пошматованим вітром брезент. На городі важко було не помітити сліди від коліс великої вантажівки. Якби Ліза побачила це місце, їй, без сумніву, закортіло б про нього написати. Вона любила моторошні декорації.

Нарешті, заянчавши, немов побите цуценя, відхилили-ся порепані двері. Віктор побачив міліціонерів. Він був із ними. Високий, погано поголений чоловік. У вилинялій

спортивній вітрівці. Представники влади не прикрасили його зап'ястя браслетами. Не вели Дяченка до патрульної машини попід руки. Він спокійно крокував поряд. Наче просто зібрався на прогулянку.

Вони невимушено між собою спілкувалися. Немов давні знайомі. «Як таке можливо?» — Віктор масував скроні, намагаючись заспокоїтися. Бачачи зухвалу посмішку, яка грала на обличчі Дяченка, його руки стискалися в кулаки.

Автомобіль міліції довго не заводився. Віктор мав удо-сталль часу, аби роздивитися чоловіка, який, примостившись на задньому сидінні, притис щоку до віконного скла. Він швидко ворушив губами. Можливо, співав. Або читав молитви. Від погляду на заарештованого тілом Віктора ширилася, наче смертельна інфекція, ненависть.

За декілька хвилин автівка загула і невпевнено поко-тилася стежкою, що піднімалася вгору, до нещодавно відремонтованої траси. Продираючись крізь верболіз і, раз по раз, потрапляючи кросівками у глизяві калабані, Віктор зайшов на занехаяне подвір'я Дяченка.

Артурович чекав його на ґанку.

— Ну що?

— Поки нічого підозрілого. Вони не знайшли жодних зачіпок.

Кмітливий і не надто дорогий приватний детектив, якого Віктору порекомендував приятель, ще не встиг виправдати своєї репутації. Він проявляв певну активність, але при цьому скидався на пса, який кружляв навколо свого тулуба, намагаючись упіймати власний хвіст.

— Може, погано шукали? — відштовхнувши його плечем, Віктор зайшов до середини будинку.

Те, що він там побачив, справляло гнітюче враження. Навколо нього панував стихійний безлад. Біля стін — на-громадження ящиків та тек, які не вирізнялися чистотою. Хаотично розкидані речі. Тарілки із залишками страв стояли на підлозі, під письмовим столом. У кімнатах тхнуло цвіллю та згарищем.

Детектив розповів, що господар дому — відлюдник. Можливо, психічно хвора людина. Дивлячись на усе це,

останнє припущення Артуровича важко було поставити під сумнів.

— Назар! — наповнивши легені повітрям, голосно гукнув Віктор. — Назар!!!

Ім'я його сина відбивалося від обдертих стін, розносилося луною. Але слова Віктора так і залишилися без відповіді.

Одна із кімнат була практично чорною. Свого часу тут добряче побавився червоний півень. Серед речей вцілів лише металевий, подібний до сейфу, ящик. Він стояв відкритим. Світив порожніми полицями.

— Що тут сталося? — Віктор звернувся до Артуровича, який безшумно за ним слідував.

Детектив низав плечима:

— Дяченко сказав, що минулого року в дім влучила блискавка.

— Чому він його не ремонтує?

— Збирає гроші. Дивний він.

— Настільки дивний, щоб... , — Віктор перехопив погляд детектива. — Що він іще каже?

— Що нічого не знає. Що не викрадав Назара.

— Тільки не говоріть мені, що це черговий глухий кут! — підвищив голос Віктор. — Мій син не повернувся додому із прогулянки. А напередодні його зникнення цей тип підходив до нашого будинку, аби його сфотографувати. Дяченка упізнала сусідська дівчинка.

— Дитина могла помилитися, — припустив той.

Чим лише посилив роздратування Віктора.

— Не переконуйте мене, що це збіг. Я ніколи в таке не повірю!

Артурович у притаманній йому флегматичній манері продовжував щось пояснювати, оперуючи відомими йому фактами. Закликаючи Віктора відкинути емоції. Але той вже його не слухав. Він зайшов до великої кімнати і, гидливо кривлячись, почав неспішно перебирати розкиданий там мотлох. Байдуже, якщо доведеться розібрати тут усе до останньої цеглини. Він не зупиниться, доки не знайде зачіпку, яка приведе його до Назара.

* * *

У будинку Тодоренків було тихо і темно. Як постійно завжди останнім часом. Віктору здавалося, ніби, відчиняючи важкі металеві двері, він одразу потрапляв до склепу. Зі зникненням Назара все змінилося. Син робив їхній дім хоч трохи живим.

Повільно просуваючись неосвітленим коридором, Віктор побачив вузьку смужку світла під дверима робочого кабінету Лізи. Було чутно, як її тонкі нервові пальці бігають по клавіатурі. Вона ніколи не заводила довгих нігтів. Манікюр заважав жінці набирати текст, ткати безкінечні візерунки зі слів, які занадто багато для неї важили. Які крали її у них із сином.

Дружина Віктора сиділа за робочим столом у своїй блакитній пухнастій піжамі, поверх якої накинула шкіряну камізелку. Коли Ліза писала, то не звертала увагу на погоду, час доби, пори року — все, що не стосувалося тих химерних сюжетів, які, сцена за сценою, будувала її уява.

— Ти сьогодні рано, — не обертаючись, відказала вона.

— Я сьогодні пізно.

Упіймавши хвилю натхнення, Ліза не помічала того, що відбувалося довкола. У такі миті змінювався навіть її погляд. Вона ставала схожою на хижака, який узяв слід жертви. Іноді Віктору здавалося, що в моменти творчого екстазу його дружина перебувала не тут. Принаймні, та її невидима частина, яку звикли називати душею.

Наблизившись, Віктор поцілував Лізу в маківку, перехилився через її плече. Вона поспішила згорнути вордовське вікно. Невдоволено насупилась, бо ненавиділа, коли хтось бачив «сирий» текст.

— Є новини?

— Ні. А в тебе?

— Ні, — Віктор повільно відійшов. Він вирішив не розповідати їй нічого завчасно. Йому не хотілося, аби Ліза вхопилася за нову надію. І знову розчарувалася. Бо в їхній ситуації зневіра — недопустима розкіш.

Декілька стандартних фраз ні про що — ось те, із чого тепер складалося їхнє спілкування. І причиною тому було

не жахиття останніх днів. Насправді все почалося задовго до зникнення Назара.

Попросивши дружину не засиджуватись допізна, Віктор пішов до їхньої кімнати. У спальні на ліжку лежало одразу дві розгорнуті книги: щось зі східної філософії та зібрання творів живого вітчизняного класика. Ліза любила братися одночасно за кілька справ. Вона ніколи не знала системи у читанні, у своїй творчості. Та й у житті...

Заваривши каву, Віктор двічі набирав номер Артуровича. Той скидав виклики. Чоловік вилаявся, витираючи розлитий по столу окріп. Чекання в їхньому випадку — найгірше з катувань. Бо протягом цих десяти безкінечно страхітливих днів, відтоді, як зник їхній син, вони із дружиною живуть у справжньому пеклі.

Детектив перетелефонував через годину. Віктор саме голився. Почувши дзвінок, він випадково зачепив лезом щоку, залишивши на ній неглибокий поріз. Затуливши рану вафельним рушником, чоловік потягнувся до мобільного.

Слова Артуровича остаточно вивели його з рівноваги:

— Як відпустили? Вони там збожеволіли? Ми стільки часу вистежували того покидька. Виконували їхню роботу.

— Але він чистий. Проти нього жодних доказів.

— Навіщо ж він фотографував мого сина? — спалахнув Віктор.

— Дяченко доводить, що знімавав не Назара, а ваш дід. Він показував ті світлини слідчим.

— На біса йому наш дід? Він злодій?

— Він фотограф, — спокійним, поблажливим тоном пояснив Артурович. Наче спілкувався із немовлям або розумово відсталою людиною.

Подібна зверхність обурила Віктора. Невже детектив забув, за чий гроші працює?

— То й що з того? Це не заважає йому брехати. Ви краще скажіть, як налаштовані в міліції?

— Вони взяли з Дяченка підписку про невиїзд, — на мить зв'язок обірвався. Або Артурович просто мовчав. —

Вікторе, будь ласка, послухайте мене. Здається, це не той, хто нам потрібен.

Віктор не відповів. Зараз він не хотів цього чути. Не міг!

— Слідство триває. Як би там не було, Дяченко досі під підозрою. Я наполіг, щоб його перевірили на поліграфі, — беземоційно продовжив детектив.

— І який результат?

— Більш-менш прогнозований.

Віктор одразу захопився за це розмите пояснення.

— Тобто, апарат щось виявив?

— Незначні відхилення від норми, — неохоче зізнався його співрозмовник. — Але на місці підслідного будь-хто б розхвилювався.

— Це не будь-хто. Ця людина причетна до зникнення моєї дитини, — відпустивши гальма, вже кричав у слухавку Віктор. Байдуже, що його могла почути Ліза. — Мені плювати, що ви там думаєте або припускаєте! Він бреше. І я це доведу.

— Не гарячкуйте. Я розумію, що зараз ви бачите ворога в кожному. Але...

Віктор видихнув, намагаючись зігнорувати цей недвозначний закид на свою адресу. Минулого разу він припустився помилки. Запідозрив не ту людину. Тільки зараз все по-іншому. Він відчуває.

* * *

Ближче до вечора Віктор вивів із гаража автомобіль. Він знав, що Ліза не запитуватиме, куди він прямує. У перші місяці їхнього шлюбу така незалежність його навіть тішила. Дружина не стежила за кожним кроком Віктора, не набридала безкінечними дзвінками, як це робили жінки деяких його друзів. Ніхто не посягав на його особистий простір. Він мав не найгірше життя-буття. Головне — вчасно позбутися дошкульних думок про те, що Ліза, взагалі, не завжди помічала його відсутність...

На околицях міста у цей час доби ставало малолюдно. Порожніми вулицями блукали розніжені на сонці домаш-

ні тварини. Із давно не рошених дощами піщаних доріг у повітря здіймалася сіра курява. Зупинившись біля придорожньої кав'ярні, аби взяти пластянку кави, Віктор помітив неподалік жінку у темно-фіолетовій кофтині. Її голу прикривав капюшон.

«Вона, не вона...», — розмірковував Віктор. Статурою жінка дуже нагадувала Єву. Але їй бракувало жвавості його своячки. Жінка рухалася занадто повільно, невпевнено, дещо боязко переставляючи ноги.

Пришвидшивши ходу і переконавшись, що він не помилився, Віктор хотів її покликати. Після того випадку вони із Євою досі нормально не поговорили. Але своячка його упізнала і, не дочекавшись зеленого світла, поспішила перейти на протилежний бік вулиці.

Єва мала причини гніватися. Того разу все вийшло не надто гарно. Тільки Віктор мусив перевірити усі версії. Хіба б вона не вчинила так само, опинившись на його місці?

Дивна старша сестра Лізи була в тій обдарованій родині білою вороною. Попри те, що вона перевершувала в красі молодшу доньку Воронченка, Єва досі не вийшла заміж і не народила дітей. А коли друзі або родичі «рекомендували» їй того або іншого кавалера, вона лише віджартовувалась: «Я вже стара для подібних дурниць». Або кидала геть блюзнірське в очах своєї матері: «У нас погані гени. Мені краще не народжувати».

Єва не раз заявляла про свою належність до субкультури чайлдфрі. Але це не заважало їй обожнювати свого племінника Назара. Вона балувала його подарунками, які іноді здавалися занадто дорогими як для її скромних статків. Єва вивозила хлопчика на природу і не пропускала з ним прем'єри жодного мультимедійного фільму. Вони напрочуд легко знаходили спільну мову, у них були власні секрети, в які вони не втаємничували дорослих.

Коли Ліза натякала, що сестра занадто цяцькається з хлопчиком, Єва завжди відказувала:

— Дай мені з ним награтися, доки він ще малий і не зіпсований.

Якось, втрутившись у розмову, Віктор зауважив, що вони намагатимуться виростити сина не «зіпсованим». На що Єва видала неочікуване:

— Окей. Хто ж проти? Ростіть. Тільки ти не розумієш, про що я. А Лізка розуміє. Так?

Тоді Віктор не звернув на ті слова особливої уваги, вважаючи їх ще однією епатажною витівкою екстраординарної жінки. Та приблизно за місяць до дня народження Назара сталася подія, яка дуже налякала його батька.

Єва заїхала за племінником незвично рано. Сказала, що повезе Назара до міста. Вони мали зайти до піцерії і вибрати на блошиному ринку декілька романів-трилерів, які жінка ковтала за один-два вечори.

Це захоплення Єви було ще однією причиною розбрату між сестрами, бо Ліза не розуміла, як вона — розумна, ерудована жінка, може читати подібну низькопробну літературу, яку та охрестила «плебейським читвом» і «жанровим сміттям».

— Ті книги ненапряжні, — відказувала Єва, не без задоволення спостерігаючи, як її слова діяли на сестру. — А ще я у захваті від мережевої поезії. Автор пише на літ-сайтах, які, наче таргани, розповзлися Інетом, щось на зразок: *«Попереду розпечена болем весна. Він полюватиме на неї у снах...»* І додає гарну картинку. У відповідь — маса віртуальних овацій. Хіба не файно?

Ліза змовчала. Але блискавиці в її очах не віщували нічого доброго.

— А від твоїх інтелектуальних бестселерів у мене плавляться мізки, — премило посміхаючись, додавала Єва.

— Нехай краще плавляться, а не вкриваються пилом, — у тон їй кидала Ліза.

Віктор ніколи не втручався у подібні взаємні «реверанси». Він уже змирився із амбітністю власної дружини, призвичаївся до колючого характеру Єви. Обидві сестри були впертими та вольовими. Хоча іноді своячка поведилась не так, як мала б себе вести жінка її темпераменту. Віктор не знав, як це правильно висловити. Часом Єва

здавалася невпевненою в собі, або щось невідоме змушувало її стримуватися, не йти за власними бажаннями.

Заснувши під мелодійний стукіт клавіш ноутбука Лізи — єдиної музики, яка дозволялася в їхньому будинку, адже сторонні звуки заважали письменниці зосередитися, Віктор прокинувся від досить сильного поштовху в плече. У напівтемряві над ним нависло перелякане обличчя дружини. У світлі місяця її шкіра здавалася зовсім білою.

— Їх досі немає.

— Коого? — мружачись, спершу не зрозумів він.

За що отримав від Лізи чергового штурхана.

— Хіба ти мене не чуєш? Нашого сина і Єви. Не уявляю, де вештається моя сестра. Але щойно вони повернуться, я...

— Ти їй телефонувала? — перервав її Віктор.

— Маєш мене за ідіотку? — роздратовано кинула Ліза. — Звісно. Вона не бере слухавку.

Віктор схопився на ноги. Поглянув на табло електронного годинника. Десята вечора. На телефоні — жодного пропущеного дзвінка від своячки. Це було дуже не схоже на гіпервідповідальну Єву. А що в подібних ситуаціях у першу чергу спадає на думку? Найгірше...

«З ними щось сталося», — страшний здогад застряг у Віктора в легенях, не дозволяючи йому нормально дихати. Ліза нервувала, нещадно лаючи зниклу сестру. Чоловік розумів, що це лише захисна реакція на стресову ситуацію, на яку кожен із них реагує по-своєму, але зі сторони могло здатися, що злість у Лізи переважала над страхом та відчаєм.

— Безсоромна. Хіба вона не розуміє, що ми тут божеволіємо? Якщо з ними все гаразд і вони просто десь забарилися, я зітру її на порох.

— Обов'язково зітреш, — кивнув чоловік. — Тільки спершу треба їх знайти.

Ліза важко дихала і мовчала.

— Парадоксально, але в тому, що зараз відбувається, є один позитивний момент. Ти нарешті відірвалася від своїх книг і помітила, що у тебе є син.

Віктор усвідомлював, що не варто було цього казати. Не так і не зараз. Не на часі подібні з'ясування стосунків. Але в його душі осіло вже надто багато гіркому мулу. Потрібно було від нього звільнитися, аби мати змогу знову нормально функціонувати, тобто, жити.

Кілька секунд Ліза вражено на нього дивилася. Вона навіть розкрила уста, але з них не злетіло жодного слова.

— Я поїду їх шукати, — примирливо відказав Віктор, прямуючи до дверей у зім'ятій сорочці, у взутих на босу ногу кросівках.

— Їдь, — підтримала його Ліза. — Тільки, заради всього святого, будь на зв'язку. Тримай телефон у кишені. Бо ти ніколи не чуєш, коли я тобі дзвоню.

— Обіцяю.

— Якщо за годину вони не з'являться, я телефоную батькові. Нехай піднімає на ноги усе місто.

Віктор кивнув. Ліза не перебільшувала. За бажанням його тестя міг змусити «танцювати під свою скрипку» не лише їхнє провінційне містечко...

Єва з Назаром повернулися додому о першій ночі. На той час Віктор, об'їздивши усі лікарні та зателефонувавши до відділення міліції, відпоював на кухні заспокійливими Лізу, яка вже втратила контроль над власними емоціями.

Мовчазний Назар, ухилившись від обіймів матері (хлопчик не зник до подібних виявів її любові), швидко прошмигнув до своєї кімнати, тягнучи за собою важкий, місцями брудний рюкзак. «Навіщо він його брав, якщо вони не збиралися в похід до лісу?» — здивувався Віктор.

А Єва, зупинившись у дверях, які знаходились у затіненій частині кімнати, втомленим, злегка захриплим голосом промовила:

— Заглух двигун. Аварійка довго не їхала. Довелося чекати. Вибач.

— Чому ти не подзвонила? — Ліза накинулася на неї розлюченою тигрицею.

— Я намагалася, — Єва стягнула із шиї шалик. — Завис телефон. Не знаю, що з ним сталося.

Зміст

Частина I

Стежки, якими краще не ходити.....	5
Розділ перший.....	5
Розділ другий	22
Розділ третій.....	40
Розділ четвертий.....	57
Розділ п'ятий.....	72
Розділ шостий	84
Розділ сьомий.....	98

Частина II

Крокуючи назад	107
Розділ перший.....	107
Розділ другий	115
Розділ третій.....	123
Розділ четвертий.....	137
Розділ п'ятий.....	141
Розділ шостий	147
Розділ сьомий.....	155